bölgesindeki dilin hâkim olduğu ortaya konmuştur[153]. Fakat yine de bu lehçenin kullanılması bir tarih tesbitine imkân vermemektedir. Mushaf-ı Reş'i XIV. yüzyıla kadar çıkararak Hasan el-Basri'ye atfetmek ise oldukça zor. Diğer yandan, Kitab-ı Celve'nin muharriri olduğu söylenen Şeyh Fahreddin kimdir? Böylece, sahte bir yazının karşısında olma ihtimalimiz artmaktadır. Çünkü böyle olaylar, dini alanlarda nadir değildir[154].

Diğer yandan her iki kutsal metinde birbirinden oldukça farklıdır. Bu farklılık, hem görünüm hem de muhteva yönünden dikkatimizi çekmektedir.

KİTAB-I CELVE[155] (VAHİY KİTABI):

Yezidilere isnad edilen bu kutsal kitap, bir mukaddime ve beş bölümden meydana gelmektedir. Önsözde Melek Tavus'un, tüm varlıkların ilki olduğu ve halkını Kitab-ı Celve vasıtası ile irşad etmek istediği belirtilir. O zaman Melek Tavus ilk insana hitap eder ve onun evrensel iktidarını ileri sürer. Kendine tabi olanları mükafatlandıracağını, diğerlerini cezalandıracağını bildirir. Tenasuha telmihte bulunur. Yezidi doktrinin sırrını, resmine tebcili, hizmetinde bulunanlara itaati hatırlatır. Bu konuda daha geniş bilgi için Kitab-ı Celve'nin tercümesini aşağıda sunuyoruz[156]:

KİTAB-I CELVE:

MUKADDİME

1 — Bütün yaratıklardan önce var olan Melek Tavus'dur.

2 — Kavmini kötülüklerden ve boş hayallerden kurtarabilmek, diğer kavimlerden farklı kılmak ve yol göstermek için Abd-Tavus'u bu dünyaya gönderdi.

3 — Bu ilk defa sözlü olarak Kelam-ı Teslim ile olup daha sonra Celve (Cilve) olarak adlandırılan kitap vasıtasıyla vukubuldu. Bu kitabı Yezidilerin dışındakilerin, okuması yasaktır.

[153] Thomas Bois, Les Yezidis, P. 117.

[154] Thomas Bois, P. 117.

[155] Bunu Kitab-ı Cilve olarak da okuyanlar olmuştur. Krş. Dr. Mehmet Aydın, Yezidilerin İnanç Esasları, Ank. Üniv. İlahiyet Fak. Cilt, XXIII, 1978, S. 359-366.

[156] Tercümeler G. Furlani, The Religion of the Yezidis, Bombay, 1940, P. 47-53'den yapılmıştır. Ayrıca bu konuda Bk: Dar. Fun. İlah. Fak. Mecmuası (Prof. A.A. Semaof'un, Bulletin de l'Universite de l'Asie Centrale, Polloneme Satane u Penedne Aziatskh Kurdov-Yezidov, Tercüme, Türkiyat Enstitüsü Asistanı, Abdulkadir b.) 5. sene, 20 sayı, 1931, S. 140.

1. BÖLÜM

1 — Ben vardım, hâlâ varım ve sonsuza kadar idarem altındakilerin hepsinin işlerini ve teşebbüslerini tedbir altına alarak var olacağım.

2 — İhtiyaç anında benim himayemi dileyenlerin ve bana itimat edenlerin yanında hemen hazır olurum.

3 — Hiçbir yer benden yoksun değildir. Toplumun yetkisi dışında kalanların kötülük olarak adlandırdıkları bütün olaylarda ben varım. Çünkü bunlar onların isteklerine göre olmazlar.

4 — Her zaman bir hâkim vardır ve bu herşey benim vekaletimle olur. Dünyanın reisi her yüzyılda değişiktir, öyleki her bir reis, kendi çağında ve yerinde görevini icra eder.

5 — Kendi tabiatının kurallarını izlemesi için herkese izin veririm.

6 — Bana karşı gelen nadim ve müteessir olur.

7 — Diğer tanrılar benim işlerime karışmazlar ve neyin olabileceğine dair niyetlerimden beni alıkoyamazlar.

8 — Cemiyetin yetkisi dışındakilerin ellerindeki kitaplar gerçek değildir. Bizim tarafımızdan gönderilenler onları yazmadılar. Fakat hatalar yaptılar, isyan ettiler ve kitapları değiştirdiler. Bunun için bu kitapların her biri diğerini yararsız hale getiriyor ve feshediyor.

9 — Doğru ve yanlış, denendiğinde bilinir ve aşikâr olur.

10 — Verdiğim gözdağı, akdimi konuşanlar içindir. Belirli periyodlarda sır verdiğim becerikli yöneticilere kararıma göre muhalefet ederim. Belirli şeylere izin verir ve zamanında gerekli işleri yasaklarım.

11 — Doktrinimi izleyenlere dosdoğru yol gösterir ve talimat veririm. Onlar benimle uyum içerisinde bulunmaktan sevinç ve zevk duyacaklardır.

11. BÖLÜM

1 — Bildiğim yöntemlerle insanı cezalandırır ve mükâfatlandırırım.

2 — Yeryüzünün üstündeki ve altındaki herşeyin yüceliği, benim kudretim içerisindedir.

3 — İnsanların biribirleri ile kavga etmelerini arzu etmiyorum.

4 — Bana itaat edenlerin, bilhassa benim olanların kesinlikle iyiliklerini engellemiyorum.

5 — İşimi, isteklerime göre olanların ve seçtiklerimin ellerine havale ederim.

6—Bana sadık olanlara ve maksadıma boyun eğenlere her türlü şekilde kendimi gösteririm.

7—Ben, zamana ve şartlara göre verir, alır, fakir ve zengin yapar, mutlu ve mutsuz ederim.

8—Mukadder kıldıklarıma mani olmaya çalışan yada işlerime karışmaya hakkı olan hiç kimse yoktur.

9—Bana karşı olanlara acılar ve dertler getiririm.

10—Benimle mutabık olanlar diğer insanlar gibi ölmezler.

11—Tarafımdan kararlaştırılan sürenin dışında; kimseye, bu dünyada ikamet için ihsanda bulunmam.

12—İsterse onu tekrar bu dünyaya ikinci yada üçüncü kez, olduğundan, farklı şekilde tenasuh yoluyla gönderirim.

III. BÖLÜM

1—Kitapsız yol gösteririm. Seçtiklerimi ve dostlarımı gizlice doğru yola sevkederim. Böylece doktrinim güçlük olmaksızın izlenir.

2—Kurallarıma uymayanları, varlıkların durumuna ve zamanlara uygun olarak yalnız bu dünyada değil; diğer dünyalarda da cezalandırırım.

3—Bu çeşit insanlar, onlar için nasip kılınan durumları bilmezler ve bu sebepten çoğu zaman hataya düşerler.

4—Yeryüzündeki hayvanlar, göklerdeki kuşlar ve denizdeki balıkların hepsi elimde ve otoritem altındadır.

5—Yerin altında saklı olan defineler ve cevherler malumumdur. Ben onların bir kişiden diğerinin eline geçmesine sebep olurum.

6—Uygun zamanlarda mucizelerimi ve kerametlerimi isteyenlere ve kabul edenlere gösteririm.

7—Yolumdan sapanlara ve bana yabancı gelenlere zorluk ve muhalefet, onlara zarar getirir. Çünkü onlar, elimdeki güç ve zenginlikleri, onlara lâyık bir insan soyundan seçtiğimi bilmezler.

8—Âlemlerin idaresi, yüzyılların devri ve onların idarecilerinin herbirinin değişimi uzak çağlardan beri tarafımdan düzenlenir.

IV. BÖLÜM

1—Hükmümü benden başka diğer ilahlara vermem.

2—İnsanların istekleri için dört kaide, dört zaman, dört anasırı verdim.

3 — Yabancıların kitaplarından benim kurallarıma uygun ve hem fikir olanlar kabul edilebilir. Fakat aykırı olan tahrif olmuştur.

4 — Üç şey bana terstir ve üç isimden nefret ederim.

5 — Sırlarımı koruyanlar tarafımdan söz verilenleri elde edeceklerdir.

6 — Kader rüzgârlarına benim için dayananlar mutlaka bu dünyalardan birinde mükâfatlandırılacaklardır.

7 — Kullarımın tek vücud halinde kendilerini birleştirmelerini ve böylece onlara yabancı gelenlerin muhalefetlerinin sonucunda tam yolunda gitmelerini isterim.

8 — Emirlerimi takip eden sizler! Benden gelmeyen bütün fikirleri ve sözleri reddedin. Yabancıların yapacaklarını bilmediğiniz için adımdan ve sıfatlarımdan onlara bahsedip günah işlemeyin.

V. BÖLÜM

1 — Şahsımı ve suretimi tekrim edin, çünkü onlar, sizlere yıllardır unuttuğunuz işi hatırlatır.

2 — Kullarımı dinleyin ve bütün emirlerime itaat edin. Çünkü onlar size benden gelen mahremiyetin bilgisini öğreteceklerdir.

MUSHAF-I REŞ (KARA KİTAP) [157]

Yezidilerin bu kutsal kitabı ise yaratılış hikâyesiyle başlar. Orada Melek Cebrail'in ve Fahreddin'in rolü baştadır. Daha sonra Yezidi krallarının listesi verilir. Uzun bir tabular kataloğundan sonra yeniden Yezidi krallara dönülür. Kitap, tamamlanmamış intibaını veren ikinci bir yaratılış rivayetiyle sona erer [158].

Thomas Bois'ya göre yazarı ve tarihi ne olursa olsun "Kitab-ı Celve: Vahiy Kitabı"nın yazılış tarihi "Mushaf-ı Reş: Kara Kitap"tan öncedir [159].

[157] "Reş" kelimesini Riş şeklinde okuyanlarda vardır. Bk. Dar. Fun. İlah. Fak. 4. sayı, S. 273-274.

[158] Thomas Bois, P. 117; Dar. Fun. Mecmuası, 20. Sayı, S. 141; "Kitab-ı Reş" konusunda daha fazla bilgi için Bk. G. Furlani, The Religion of the Yezidis, P. 54-60; P. Ignace Abdo Khalife, Yezidiyye, Beyrut, 1953, S. 586-588.

[159] Thomas Bois, P. 117; Mushaf-ı Reş'in metni için Bk. G. Furlani, The Religion of the Yezidis, Bombay, 1940, S. 54.